

ΠΙΣΤΩΣΜΕΝΟ
ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ: 03 2946

Ασιείρευτη για μένα
η αγάπη, αμέριμη για πάντα η
νοσταλγία του γερισμού το δρόμο
άνοιξε έστω και αργά
του Κάσιρου Παναγία

ΛΕΡΙΑΚΑ ΝΕΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΛΕΡΙΩΝ

Χρόνος 39ος • Αριθμός φύλλου 445 • Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2014 • Τιμή Φύλλου 3€ • Γραφεία: Αντ. Θεοχάρη & Φλέσσα 60-62 - 185 38 Πειραιάς - Τηλ. - fax 210 4537446

**Εγκαίνια Πύλη
Εισόδου - Εξόδου
στην Αγία Μαρίνα**

ΣΕΛ. 8

**Ο Άγιος Νικόλαος
στο Λακκί Λέρου**

ΣΕΛ. 18

**Η νέα πόλη του
Πόρτο Λάγκο**

ΣΕΛ. 15-16

Η ΝΕΑ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΡΤΟΛΑΓΚΟ, πρώτη στάση του πρόζεκτ Eritalia

Μια έκθεση με θέμα «Η νέα πόλη του Πορτολάγκο» διοργανωμένη από την ΑΙΑΑ με συνεργασία του Δήμου, εγκαινιάστηκε τις 3 Σεπτεμβρίου στο αίθριο χώρο του Δημοτικού Σχολείου Λακκίου παρουσιάζοντας το Eritalia Πρόζεκτ.

Το έργο αποτελείται από μια φωτογραφική αναγνώριση, ως αποδεικτικό στοιχείο με καλλιτεχνικό ύφος, των ορθολογιστικών αρχιτεκτονημάτων που οι Ιταλοί αρχιτέκτονες δημιούργησαν στις πρώην Ιταλικές αποικίες.

Η έρευνα άρχισε το Ιανουάριο στην Λέρο, το μόνο νησί της Δωδεκάνησου που επισκέφτηκε, λόγω της παρουσίας της νέας πόλης Λακκίου, μοναδική αρχιτεκτονική κληρονομιά της Λέρου, και η μόνη νέα πόλη που έχει διατηρήσει σχεδόν ανέπαφα με το πέρασμα του χρόνου το χαρακτήρα και την προσωπικότητά της, παρά κάποια «στυλιστικά εγκλήματα» που διαπράττονται.

Οι φωτογραφίες της Bruna Biamino και του Daniele Ratti που έχουν εκτεθεί ολοκληρώθηκαν με διάφορα σχέδια και παλαιές φωτογραφίες αυτής της εποχής που προερχόνταν από το Τοπικό Αρχείο Λέρου και την Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών, και με τα πορτρέτα μερικών χαρακτήρων του νησιού.

Μετά την εισαγωγή του ΓΓ της ΑΙΑΑ και το καλωσόρισμα στους πολλούς συμμετέχοντες από τον Δήμαρχο κ. Μιχαήλ Κόλια, ξεκίνησε τις παρεμβάσεις ο κ. Δημήτρης Κωστόπουλος που διευκρίνισε την ιστορία του ρεύματος πρωτοπορίας του ορθολογισμού και της ίδρυσης της πόλης.

Ακολούθησε με την σειρά του ο αρχιτέκτονας Fabio Colella, που πήρε μέρος στην επισκέψη της ομάδας το Ιανουάριο, ο οποίος αναφέρθηκε στους στόχους και τις εγκλίσεις του Eritalia Πρόζεκτ.

Κατέληξε με την παρέμβαση του ο δημοσιογράφος Γιώργος Λιάλιος, που είχε ήδη γράψει το Φεβρουάριο στην εφημερίδα «Η καθημερινή» ένα άρθρο με θέμα την ρασιοναλιστική αρχιτεκτονική του Λακκίου, ο οποίος εξέφρασε με μεγάλη ειλικρίνεια τη γνώμη του σχετικά με τη σημασία και τη σπουδαιότητα αυτής της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς για το νησί της Λέρου.

Ένα δεύτερο άρθρο του Γ. Λιάλιου με μια συνέντευξη στον αρχιτέκτονα F. Colella έχουν δημοσιευθεί στην εφημερίδα «Η καθημερινή» στο τέλος της έκθεσης.

Επιτρέψτε μου να σας συστηθώ. Με λένε Γιώργο Λιάλιο, είμαι δημοσιογράφος στην «Καθημερινή» και θα σας μεταφέρω την εμπειρία μου ως επισκέπτη στον τόπο σας και κάποιες σκέψεις.

Θέλω να ξεκινήσουμε με ένα θεμελιώδες ερώτημα.

Γιατί να επισκεφθεί κάποιος τη Λέρο;

Σε όλο τον κόσμο, στην Ευρώπη και αλλού, οι μικρές κοινότητες και οι μικροί τόποι αναζητούν το χαρτί της μοναδικότητας. Όλοι θέλουν ένα κομμάτι από την τεράστια «πίτα» των επισκεπτών που έχουν κουραστεί από το μαζικό και αναζητούν το διαφορετικό. Όλοι θέλουν τη «μαγική» εκείνη ιδέα που «θα τους βάλει στο χάρτι». Θα είναι ένα φεστιβάλ; Ένα ασυνήθιστο φυσικό τοπίο; Μια κινηματογραφική ταινία; Η πόλη Chefchaouen στο Μαρόκο έγινε γνωστή ως η «μπλε πόλη» αφότου οι κάτοικοί της έβαψαν λουλακί όλα τα σπίτια. Το Colombus της Νιπάνα στις ΗΠΑ, μια μικρή άσημη κωμόπολη έχει γίνει η Μέκκα των αρχιτεκτόνων, επενδύοντας σταθερά από το 1940 έως σήμερα στην αρχιτεκτονική των δημοσίων κτιρίων. Τα παραδείγματα είναι ατελείωτα. Όλοι προσπαθούν να προσφέρουν στον

ΛΑΚΚΙ: ΕΝΑΣ ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΟΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

του δημοσιογράφου ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ

επισκέπτη κάτι μοναδικό να δει ή κάτι μοναδικό να κάνει.

Απέναντι σε όλα αυτά, η Λέρος έχει την τύχη να ξεκινά ένα βήμα πιο μπροστά.

Δίπλα στο μοναδικό φυσικό τοπίο ενός μικρού νησιού των Δωδεκανήσων έχει να επιδείξει το Λακκί. Αυτό το σπάνιο οικιστικό κεφάλαιο που συνδέεται με την Ιταλική παρουσία στην ανατολική Μεσόγειο και μας εισάγει από το τοπικό στο διεθνές. Το Λακκί ανήκει στη μικροκλίμακα της Λέρου -μάλιστα διάβασα σε πολλά ταξιδιωτικά sites επισκέπτες να λένε ότι τελικά... το Λακκί είναι πολύ μικρότερο από ότι αρχικά δέχνει. Και ταυτόχρονα ανήκει στο «μεγάλο κάδρο», the big picture όπως λέμε στην καθαρεύουσα. Δεν είναι εύκολο να έχεις έναν τέτοιο συνδυασμό.

Ο οικισμός στο Λακκί είναι ασυνήθιστος, εξαιρετικός. Δεν βασίζεται στη λαϊκή αρχιτεκτονική, όπως η Οία και τα Ζαγοραχώρια, αλλά σε μια αστική, διεθνή αρχιτεκτονική μέσα από το φίλτρο της Ιταλικής δημιουργικότητας

της περιόδου εκείνης. Ποιο είναι το πλεονέκτημα; Μπορεί να γίνει ένα διαβατήριο, καθώς είναι κοινώς αντιληπτό σε ένα πολύ ευρύτερο κοινό.

Επιπλέον: Το Λακκί είναι μοντέρνο, άρα διεθνές. Είναι Ιταλικό αλλά ταυτόχρονα και ελληνικό. Ο συνδυασμός αυτός, της μικρής κλίμακας της Λέρου και του Ιταλικού ρασιοναλισμού είναι σχεδόν εξωτικός. Και δίπλα σε όλα αυτά για τα οποία μιλάμε τόση ώρα, αυτά που βλέπει ο επισκέπτης, υπάρχει η ιστορική διάσταση, το βάθος. Το πώς τα Δωδεκάνησα λόγω της θέσης τους ανάμεσα στην ανατολή και τη δύση βρέθηκαν στο «πέρασμα» ιπποτών, κουρσάρων, κατακτητών. Οι νεότερες γενιές της Λέρου, που δεν έχουν άμεση βιωματική σχέση με την περίοδο της Ιταλοκρατίας, μπορούν να προσεγγίσουν και να διαχειριστούν την ιστορία του νησιού με ένα νέο, φρέσκο τρόπο.

Επιστρέφουμε λοιπόν στο αρχικό μας ερώτημα και το αλλάζουμε ελαφρά. Πώς θα ξεχωρίσεις στη διεθνή κοινότητα; Πώς θα καταφέρεις να

προσελκύσεις στο Λακκί εκείνους που θα εκτιμήσουν τη μοναδικότητά του;

Αυτό που έχετε να προσφέρετε, δεν είναι μαζικό. Μπορεί όμως να σας φέρει έναν τουρισμό ποιοτικό και μια αρκετά σταθερή κίνηση μέσα στη χρονιά. Αν θέλετε λοιπόν τη συμβουλή μου, τη συμβουλή ενός επισκέπτη που έχει γοητευτεί από τον τόπο σας, πρέπει να κάνετε δύο πράγματα: να φροντίσετε το Λακκί και να το προβάλετε όσο πιο συστηματικά μπορείτε σε εκείνους που θέλετε να προσελκύσετε. Τον επισκέπτη που εκτιμά την αρχιτεκτονική και τη φύση. Οι διάλογοι υπάρχουν.

Όσο για τη φροντίδα, λυπάμαι, αλλά σας έχω κακά νέα.

Πρέπει οι ίδιοι να ζητήσετε και να δεχθείτε αυστηρούς περιορισμούς. Ο οικισμός σας πρέπει να προστατευθεί και να παραμείνει όσο πιο κοντά στην αρχική εικόνα γίνεται. Πρέπει να πιέσετε μέσω του δήμου Λέρου το υπουργείο Περιβάλλοντος να κηρύξει τον οικισμό σας διατηρητέο, τόσο ως σύνολο (δεν μιλάω για τον σημερινό χαρακτηρισμό, που είναι γενικός, ημιτελής και ανεπαρκής) όσο και στα μεμονωμένα κτίρια (σήμερα προστατεύονται μόλις τρία). Αλλά και σε προσωπικό επίπεδο: να αφαιρέσετε τα κλιματιστικά και τις τέντες από τις προσόψεις σας, τις έντονες πινακίδες από τα καταστήματά σας, να συμμαζέψετε κάθε επέμβαση που χαλάει την εικόνα των κτιρίων. Πρέπει οι ίδιοι να φροντίσετε να δημιουργήσετε και να διατηρήσετε μια ατμόσφαιρα σκηνοκωμωδίας, όλοι σας, σαν ομάδα.

Συνέχεια στη σελ. 16

ΛΑΚΚΙ: ΕΝΑΣ ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΟΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

Συνέχεια από τη σελ. 15

Πρέπει να εκπαιδεύσετε τους δασκάλους στα σχολεία σας, να ξεναγούν τα παιδιά στο Λακκί, να τους εξηγούν πώς δημιουργήθηκε αυτό το μέρος και γιατί είναι τόσο σημαντικό. Να «κυνηγήσετε» τις αρχιτεκτονικές σχολές στην Ελλάδα, στην Ιταλία και, γιατί όχι, στην Τουρκία, να διοργανώσετε συναντήσεις και workshops, να τους βοηθήσετε και να τους φιλοξενήσετε ώστε να αποκτήσουν μια σταθερή σχέση με το νησί. Να χρησιμοποιήσετε το Λακκί

ως την ευκαιρία να προβληθεί όλη η Λέρος. Οι τοπικοί παραγωγοί να συνεργαστούν με τους εστιάτορες και τους ξενοδόχους, να γίνει ένα εσωτερικό δίκτυο μέσα στο νησί στο οποίο θα συμμετέχουν όλοι όσοι παράγουν κάτι για να προσθέσουν τη δική τους ψηφίδα σε αυτό που θα «πουλάτε» ως τη Μοναδική Εμπειρία της Λέρου. Έχετε τόσα να προσθέσετε.

Πριν από ένα χρόνο βρέθηκα στο Λακκί επιστρέφοντας από ένα επαγ-

γελματικό ταξίδι στην Πάτμο. Μια φίλη, αρχιτέκτονας, με είχε πείσει να το επισκεφθώ έστω και για μερικές ώρες. Μου είχε μλήσει με θέρμη για ένα μέρος αναπάντεχο, σα σκηνικό ταινίας, που δεν θα πιστεύω ότι υπάρχει. Μου μίλησε για τον τόπο σας. Και μου έδωσε την ευκαιρία να τον ερωτευτώ.

Ευχαριστώ τον Ελληνο-Ιταλικό Πολιτιστικό Σύλλογο για τη φιλοξενία και την ευκαιρία να βρεθώ μαζί σας.